

Lessuggesties

de Bibliotheek
op school

Lessuggesties bij de shortlist van de Thea Beckmanprijs 2019

In 2019 bekroont de Thea Beckmanprijs het beste historische jeugdboek voor 12 jaar en ouder. Uit de keuze van afgelopen twee jaar selecteerde de jury een shortlist van vijf titels. Voor de Bibliotheek *op school* zijn lessuggesties gemaakt bij deze vijf boeken zodat leerkrachten van groep 8 en docenten Nederlands of geschiedenis van het voortgezet onderwijs de boeken kunnen gebruiken en promoten.

Op [de website van het Archeon](#) vindt u de filmpjes die door studenten van de Willem de Kooning Academie bij de boeken van deze shortlist gemaakt zijn.

De lessuggesties zijn gemaakt door Warmer, Educatief ontwerp en advies voor Kunst & Cultuur in opdracht van Kunst van Lezen.

Uitvoering lessuggesties

Elke lessuggestie bestaat uit drie onderdelen. De eerste opdracht is een voorbereiding op het lezen van het boek. De tweede opdracht is een onderzoekopdracht die de leerlingen kunnen uitvoeren tijdens het lezen. De derde opdracht is een verwerkingsopdracht. Bij deze opdracht staat aangegeven met welke andere leergebieden een koppeling mogelijk is.

Shortlist Thea Beckmanprijs 2019

- Wilma Geldof – *Het meisje met de vlechtjes*
- Luc Hanegreefs – *Volle Maen*
- Martine Letterie – *Nooit meer thuis*
- Bianca Mastenbroek - *Hendrick, de Hollandsche indiaan*
- Joyce Pool – *Het Kompas*

Wilma Geldof – *Het meisje met de vlechtjes*

Het meisje met de vlechtjes is het indringende verhaal van Freddie, Nederlands jongste verzetsmeisje. Zij is 15 jaar als de Tweede Wereldoorlog uitbreekt en ze raakt met haar twee jaar oudere zus Truus al gauw betrokken bij het verzet. Met haar jeugdige uiterlijk valt ze in eerste instantie niet op, met haar vlechtjes lijkt ze pas twaalf. Eerst helpen Truus en Freddie de verzetsleden vooral met onhandige verleidingskunsten maar voor ze het goed en wel doorhebben, heeft Freddie zelf een pistool in handen. De acties worden grimmiger en Freddie kan niemand meer vertrouwen. Wilma Geldof schreef, na vele interviews met de toen al 91-jarige Freddie, een spannende indrukwekkende roman waarin gedachten over goed en kwaad op scherp gezet wordt.

1 - Voorbereiding

#intro# In de tijd dat de hoofdpersoon gevaarlijke opdrachten uitvoert, is er chaos in Nederland: er is een bezetting, er is geen eten en er is veel achterdocht en angst.

De hoofdpersoon in *Het meisje met de vlechtjes* is dapper zonder dat ze dat zelf benoemt of zegt. Bespreek met elkaar: wat is moed; wat heb je daarvoor nodig?

2 - Onderzoek

De volgende vier vrouwen uit de huidige tijd zijn ook moedig. Leef je in in een van de vier en onderzoek wat hen drijft om moedig te zijn. Is er een overeenkomst met het *Meisje met de vlechtjes*?

3 - Verwerking

Schrijf in tweetallen een stappenplan om innerlijke moed te doen vergroten. Wat heb je daarvoor nodig? Hoe pak je dat aan?

Luc Hanegreefs – *Volle Maen*

Het slavenschip de Volle Maen vertrekt op weg naar Afrika en Amerika en alles lijkt mis te gaan. Het schip wordt buitgemaakt door de Engelsen, de kapitein en de bemanning worden ziek, het schip raakt uit koers en er dreigt een grote slavenopstand. Scheepsjongen Cornelis is op zijn eerste reis en alles is anders dan zijn oom hem vertelde. Hij weet het vertrouwen van slaaf Yao, die als verstekeling aan boord gekomen is, te winnen. Ondertussen voert Emily op Jamaica een strijd tegen haar vader, de eigenaar van een suikerrietplantage. Ze vertrekt gedwongen naar Engeland op een stormachtige avond. Dan komen de drie verhalen samen. Luc Hanegreefs laat in zijn rijke en boeiende roman goed zien hoe het leven in die tijd op een slavenschip eruit kon zien.

1 - Voorbereiding

Verbinding: leergebied Burgerschap

Hoe denken de leerlingen over buitengesloten worden? Wie heeft het wel eens meegemaakt? Hoe voelt dat? Wat is ervoor nodig om het te laten stoppen? Start een discussie in kleine groepjes van drie leerlingen. Bespreek met de hele klas alleen punten die genoemd zijn over 'het laten stoppen' van buitensluiting.

2 - Onderzoek

#intro# Sunny Bergman heeft onderzocht hoe bijvoorbeeld Engelse mensen over Sinterklaas en Zwarte Piet denken. Na deze documentaire is de zwartepietendiscussie goed op gang gekomen.

Verbinding: leergebieden Burgerschap en Engels

Bron: www.2doc.nl

Stel tijdens het lezen van *Volle Maen* de volgende vraag: 'Wat heeft de Zwartepietendiscussie te maken met de slavernij uit de 17e en 18e eeuw?' Bekijk daarvoor de documentaire *Zwart als roet* van Sunny Bergman. Hang een leeg vel of maak een digitaal prikbord aan en laat de leerlingen hun antwoorden posten op de vraag.

3 - Verwerking

Verbinding: leergebieden Burgerschap, Mens en Maatschappij, Kunst en Cultuur en Digitale Geletterdheid

Zoek vijf krantenartikelen die gaan over mensen uit deze tijd die 'tot slaaf zijn gemaakt'. Maak een video waarin je jongeren bewust maakt van de slavenhandel van vandaag en maak een koppeling met de slavenhandel uit de 18e eeuw.

Martine Letterie – *Nooit meer thuis*

Lily groeit op in Nederlands-Indië maar moet na de Tweede Wereldoorlog noodgedwongen naar Nederland met haar familie omdat de Indische Nederlanders niet meer welkom zijn in het land dat nu Indonesië heet. In Nederland is het koud en alles is er anders. Lily en haar familie passen zich zo goed mogelijk aan maar ze voelen zich niet heel welkom. Lily ziet regelmatig een man voor zich, die een boodschap voor haar lijkt te hebben. Maar wie is het? Wanneer ze hem herkent op een foto, vallen de puzzelstukjes op hun plek. Martine Letterie schreef een gevoelig en toegankelijk boek dat een belangrijk doch ondergeschoven onderdeel van de Nederlandse geschiedenis vertelt.

1 - Voorbereiding

Bekijk de twee fragmenten:

- [Nederland in de jaren 20](#)
- [Indonesië \(Sumatra\) dagelijks leven 1930-1938](#)

De films laten beelden zien uit de vorige eeuw: het eerste filmpje gaat over de jaren '20 in Nederland, het tweede filmpje over de jaren '30 in Indonesië.

Zoek de overeenkomsten tussen de beelden. Waaraan kun je zien dat de fragmenten uit Indonesië familiefilms zijn van gegoede familie?

2 - Onderzoek

Tijdens het lezen van het boek 'Nooit meer thuis', bespreekt u met de leerlingen het volgende gedicht over afscheid nemen:

Tijden

Als men terugkomt is men een ander
denkt men terwijl men het huis sluit
het licht inpakt de zomer verzegelt
het tuinhek prijst om zijn ijzer

deze slak op de drempel zal er nog zijn
de ijskast zal blaffen de hitte blaten
de hond zal zuchten en zijn sterven
hervatten als men terugkomt denkt men

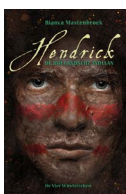
-----
uit: 'Vallende stilte', 2008. Gerrit Kouwenaar

De hoofdpersoon weet niet waar ze heen gaat en ook niet of ze ooit nog terugkomt. Denkt de persoon uit het gedicht dat hij nog terugkomt? Waarom denk je dat?

3 - Verwerking

De familie wordt heel onaardig behandeld in Nederland. Schrijf een recept om aardig(er) te doen tegen onbekende mensen. Begin met: Men neme een onbekend persoon.

Bianca Mastenbroek - Hendrick, de Hollandsche indiaan

In 1659 proberen Nederlandse pioniers een bestaan op te bouwen in het dan nog onontgonnen Amerika. Ze worden bedreigd door de 'wildes', de oorspronkelijke bewoners (indianen) van het gebied die de komst van de Europeanen bestrijden. De zestienjarige Hendrick wordt gevangen genomen bij een schermutseling tussen de in hun ogen barbaarse indianen en de vrome Hollanders. Als gevangene leert hij gaandeweg het volk beter kennen en moet hij zijn

mening bijstellen. Door de ogen van Hendrick krijg je als lezer een breed beeld van de botsing van twee culturen waarbij de Nederlandse handelsdrift flinke schade aanricht onder de trotse indianenstam. Bianca Mastenbroek schreef een doorwrocht en uitgebreid verhaal gebaseerd op ware gebeurtenissen.

1 - Voorbereiding

#intro# In Hendrick, de Hollandsche indiaan, wordt een Hollandse jongen opgenomen in een Indiaanse gemeenschap en hij 'wordt' indiaans. Wat is dat eigenlijk: een indiaan?

Verbinding: leergebieden Mens en Maatschappij en Kunst en Cultuur

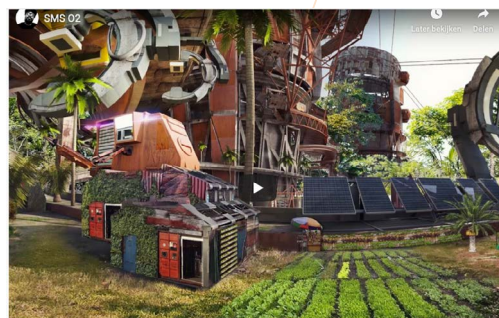
Bespreek met de leerlingen wat zij weten over indianen (Hoe leven ze? Wat dragen ze?). Analyseer de overeenkomsten en de verschillen. Sommige bevolkingsgroepen of gemeenschappen hebben bepaalde voorkeuren voor kleding, versiering van kleding en/of lichaam, hoofddeksels, hoofdtoeien en sierraden. Zegt een kledingcode iets over de manier waarop een groep met elkaar omgaat, denk je? Is een kledingcode altijd vastgelegd in regels? Ken je andere groepen die een kledingcode volgen? Wat zijn de voor- en nadelen van een kledingcode?

2 - Onderzoek

#intro# Hendrick komt in het dorp en onderzoekt waar hij terecht is gekomen en wat zijn rol is binnen de gemeenschap.

Verbinding: leergebieden Kunst en Cultuur en Burgerschap

Bron: nuewelle.nl

Op een dag kom jij in dit dorp terecht. Hoe denk je dat de mensen met elkaar leven in dit dorp? Hoe zal jij je moeten gedragen of aanpassen?

Bekijk de animatie en geef tien leefregels van deze gemeenschap met een argument waarom deze regel in dit dorp geldt.

3 - Verwerking

Fotografeer een portret van elkaar. Het portret is van kruin tot en met de hals. Iets in het portret laat zien hoe de persoon van binnen is.

Joyce Pool – Het Kompas

In het na-oorlogse Engeland van de jaren '50 verheugt Davey zich op een spannende tocht: met zijn seascoutinggroep gaat hij in een walvisvaardersloep De Wangle III Het Kanaal oversteken. Vlak voordat ze uitvaren wordt Davey ziek en mag hij niet mee van de dokter. Een week

later is hij voldoende opgeknapt om zijn vrienden aan de kade te verwelkomen. Maar... de boot komt niet opdagen. En de volgende dag ook niet. Wat is er gebeurd met de Wangle III? Na dagen van onzekerheid wordt duidelijk dat de sloep vergaan is.

De tien seascouts kwamen om, slechts zes lichamen spoelden in de loop van de tijd aan op diverse plekken. Die liggen begraven op Texel waar de huidige scoutinggroep nog altijd voor de graven zorgt.

Joyce Pool maakte twee delen van het boek: in deel 1 lees je het verhaal van Davey waar je door zijn ogen meeleeft over de voorbereiding van de trip, de teleurstelling wanneer hij niet mee kan, de onzekerheid en de angst als de boot niet terugkeert. In deel 2 beschrijft Joyce Pool haar eigen zoektocht naar de feiten achter deze ramp. Het is een speurtocht door Engeland, Frankrijk, Duitsland en Nederland, rijkelijk gevuld met foto's en archiefmateriaal.

1 - Voorbereiding

#intro#

Door telefoon en internet staan wij de hele dag in contact met onze familie, vrienden en de rest van de wereld. Het is een hele opgave om onze telefoon of computer een tijdje weg te leggen. Het vreemde is, is dat dit pas sinds 2000 aan de hand is. Daarvoor kon je elkaar alleen via een vaste telefoon bereiken en wisten de mensen niet van elkaar waar ze waren of wat ze deden. Hoe is het om niet te weten waar iemand is?

Verbinding: leergebied Burgerschap

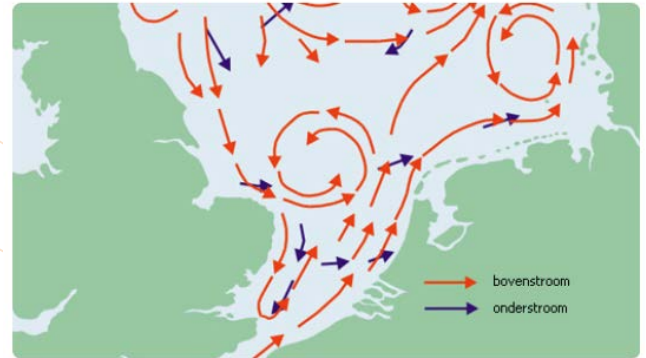
Doe eens een test: hoe lang kun jullie zonder telefoon? Hoe lang kun je zonder de informatie waar je beste vriend(in) is? Probeer met de hele klas de telefoon 24 uur niet te gebruiken. Bespreek de volgende les de ervaringen. Vertel dat dit de realiteit was van 20 jaar geleden. Hoe moet het zijn om niet te weten waar je vriend is, jarenlang?

2 - Onderzoek

Verbinding: leergebied Mens en Maatschappij

Bron: [kaart stromingen in het kanaal](#)

Zeestromingen

De grote vraag uit *Het Kompas* is: waar zijn de lichamen? Onderzoek de zeestromingen in de Noordzee: welke stromingen kunnen de lichamen meegenomen hebben? Waar kunnen zij aan land gevonden worden? Teken op de kaart de plekken waar de lichamen gevonden kunnen zijn.

3 - Verwerking

#intro# Op Texel worden ieder jaar de jongens herdacht door de scouting. In het boek kun je de foto's terugvinden van de begraafplaats. Veel mensen weten niets van de achtergrond van deze bijeenkomst.

Verbinding: leergebied Kunst en Cultuur

Bedenk een pakkende manier om mensen die de geschiedenis niet kennen, er toch kort kennis mee te laten maken.

